

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 20.7.2021
SWD(2021) 702 final

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE

Zpráva o právním státu 2021 Kapitola o stavu právního státu v Belgii

Průvodní dokument k

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Zpráva o právním státu 2021 Stav právního státu v Evropské unii

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 703 final} -
{SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 705 final} - {SWD(2021) 706 final} -
{SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} - {SWD(2021) 709 final} -
{SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} - {SWD(2021) 712 final} -
{SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} - {SWD(2021) 715 final} -
{SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} - {SWD(2021) 718 final} -
{SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} - {SWD(2021) 721 final} -
{SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} - {SWD(2021) 724 final} -
{SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final} - {SWD(2021) 727 final}

SHRNUTÍ

Belgický systém soudnictví prochází nadále reformami, které se týkají digitalizace a autonomního řízení zdrojů ze strany soudnictví, ačkoli v minulém roce bylo dosaženo jen malého pokroku. Pokud jde o digitalizaci, jsou v příštích letech naplánovány komplexní a ambiciózní iniciativy. Přenesení pravomocí v oblasti autonomního řízení zdrojů na soudnictví má být podle předpokladů dokončeno do roku 2024 a bude vytvořen nástroj pro měření pracovní zátěže. Nejvyšší soudní rada podniká další kroky ke zlepšení fungování systému soudnictví, zejména prostřednictvím doporučení týkajících se soudního vyšetřování s ohledem na donucovací orgány, prosazování rámce integrity soudců a přijetí standardních formulářů s cílem zlepšit podávání výročních zpráv soudními orgány. Výzvou zůstává dostupnost dostatečných lidských a finančních zdrojů a probíhají iniciativy ke zlepšení situace. Nadále přetrvává nedostatek konzistentních, spolehlivých a jednotných údajů od soudů, což brání pokroku při zvyšování efektivnosti soudnictví. Obavy vyvolávají obzvláště velké prodlevy u některých odvolacích soudů.

Obecně jsou zavedena opatření, která brání korupci. Přetrvávají však nedostatky, pokud jde o předcházení střetu zájmů u ministrů a jejich poradců, transparentnost majetkových přiznání a lobbistické činnosti. Negativní dopad na vyšetřování korupce měla pandemie COVID-19. Protikorupční preventivní opatření koordinuje řada sítí a platforem pro spolupráci na federální úrovni. Kladným prvkem, který by měl posílit boj proti korupci, je dohoda o navýšení rozpočtu soudnictví, federální policie a bezpečnostních služeb. Probíhá řada úvah s cílem navrhnout případná nová pravidla k posílení protikorupčního rámce. Nebyla zavedena žádná komplexní právní úprava týkající se ochrany oznamovatelů.

Aktualizované právní předpisy o sdělovacích prostředcích dále posílily nezávislost regulačních orgánů pro sdělovací prostředky, zejména v důsledku nového požadavku na řádné odůvodnění rozhodnutí o odvolání vedoucího nebo členů kolektivního orgánu regulačního orgánu. Regulační orgány obdržely rovněž dodatečné zdroje na plnění nových úkolů. Ke zmírnění dopadů pandemie COVID-19 zavedly regionální orgány zvláštní opatření týkající se sdělovacích prostředků, včetně fondů pro podporu v mimořádných situacích. Navzdory důkladnému rámci pro ochranu novinářů se někteří novináři, zejména ženy a příslušníci etnických menšin, stali terčem vyhrožování a útoků, především na internetu.

Poradní složka Státní rady čelí nadále výzvám spojeným s účinným plněním jejího mandátu k zajištění kvality právních předpisů. Odvolací soud konstatoval, že opatření v souvislosti s pandemií COVID-19 byla přijata na správném právním základě, a zrušil rozsudek soudu prvního stupně. Byl přijat pandemický zákon, který poskytuje nový právní základ pro mimořádná pandemická opatření. Byla zřízena nová Federální instituce pro lidská práva, která je nyní funkční a která je pověřena ochranou a prosazováním lidských práv na federální úrovni. Při přípravě budoucí státní reformy oznámila vláda rozsáhlý proces konzultací s občany. Do vládních iniciativ se zapojuje občanská společnost, ačkoli byly hlášeny určité obavy v souvislosti s financováním.

I. SYSTEM SODNICTVÍ

System soudnictví se skládá z třinácti obecných soudů prvního stupně¹, řady specializovaných soudů prvního stupně², pěti odvolacích soudů a Nejvyššího soudního dvora. Soudní složka Státní rady³ jedná jako nejvyšší správní soud. Porotní soud *ad hoc* projednává nejzávažnější trestní případy⁴. Ústavní soud má pravomoc kontrolovat ústavnost právních předpisů. Většina pravomocí souvisejících se soudnictvím se nachází na federální úrovni⁵. Nezávislost soudnictví a státního zastupitelství je zakotvena v ústavě⁶. Nezávislá Nejvyšší soudní rada⁷ je pověřena přijímáním pracovníků do soudnictví a podporou kvality soudnictví prostřednictvím kontrolních mechanismů, jako jsou audity, a také poskytováním poradenství vládě a parlamentu ve věcech týkajících se soudnictví, a to na žádost i z vlastního podnětu. Kandidáti na pozice soudců jsou vybíráni Nejvyšší soudní radou a jsou doživotně jmenováni vládou⁸, a to na návrh ministra spravedlnosti⁹. Kolegium soudů, které se skládá z předsedů soudů zvolených svými kolegy, je odpovědné za obecné fungování soudů. Vlámská advokátní komora a advokátní komory francouzsky a německy hovořících členů zastupují právníky z různých částí země. Belgie se účastní Úřadu evropského veřejného žalobce (EPPO).

Nezávislost

Vnímaná úroveň nezávislosti soudnictví je u obecné populace vysoká a u podniků průměrná. Celkově má 66 % veřejnosti a 58 % podniků v roce 2021 za to, že nezávislost soudů a soudců je buď „velmi dobrá“, nebo „poměrně dobrá“¹⁰. Tato vnímaná úroveň nezávislosti soudnictví je od roku 2016 poměrně stálá, přičemž tento procentní podíl se mezi roky 2016 a 2019 zvýšil¹¹, načež mírně klesl u podniků¹² a mírně vzrostl u obecné populace¹³.

¹ Tyto soudy projednávají rovněž odvolání proti rozhodnutím smírčích a policejních soudů.

² Včetně 162 smírčích soudů, patnácti policejních soudů, devíti obchodních soudů, devíti pracovních soudů a pěti správních soudů.

³ Státní rada má rovněž poradní složku, která vydává stanoviska k návrhům právních a správních předpisů.

⁴ Je složen ze tří soudců a poroty dvanácti občanů.

⁵ Existuje řada specializovaných vlámských správních soudů.

⁶ Článek 151 ústavy.

⁷ Nejvyšší soudní rada sestává z 22 členů soudní moci, osmi právníků, šesti profesorů a osmi zástupců občanské společnosti. Polovina jejích členů hovoří francouzsky a polovina z nich hovoří nizozemsky.

⁸ Formálně králem.

⁹ Výkonný orgán může odmítnout jmenování kandidáta nominovaného Nejvyšší soudní radou pouze z výslovně stanovených důvodů (například z důvodu nesrovnalosti nebo nezákonnosti), a nemůže rozhodnout o jmenování jiného kandidáta. Místo toho musí výkonný orgán vrátit složku kandidáta na jmenování Nejvyšší soudní radě a požádat o nový návrh. Rozhodnutí výkonného orgánu nejmenovat kandidáta soudcem může být napadeno před Státní radou. V rámci takové žaloby lze rovněž vznášet námitku protiprávnosti takového návrhu Nejvyšší soudní rady.

¹⁰ Obrázky 47 a 49, srovnávací přehled EU o soudnictví z roku 2021. Úroveň vnímané nezávislosti soudnictví se dělí do těchto kategorií: velmi nízká (méně než 30 % respondentů vnímá nezávislost soudnictví jako poměrně dobrou a velmi dobrou), nízká (mezi 30–39 %), průměrná (mezi 40–59 %), vysoká (mezi 60–75 %), velmi vysoká (více než 75 %).

¹¹ Z 54 % na 64 %.

¹² Z 64 % v roce 2019 na 58 % v roce 2021.

¹³ Z 62 % v roce 2016 na 66 % v roce 2021.

Byla dokončena reforma postupu výběru náhradních soudců¹⁴ a dále se zdokonalil etický rámec pro všechny soudce. Na základě obav, které vyslovila Rada Evropy s ohledem na systém náhradních soudců¹⁵, pozměnil zákon ze dne 23. března 2019 soudní řád s cílem posílit kvalitu výběrového řízení a platný rámec integrity¹⁶. Reforma má posílit nezávislost soudnictví tím, že zlepší postup výběru a posílí rámec integrity náhradních soudců¹⁷. Po vstupu zákona v platnost v lednu 2020 se v roce 2020 uskutečnila dvě zasedání za účelem posouzení kandidátů na náhradní soudce, přičemž uspěla přibližně třetina uchazečů¹⁸. Zákon stanoví rovněž uplatňování obecných etických zásad na všechny kategorie soudců, jakož i vzdělávání v oblasti etiky pro soudce i přísedící¹⁹.

Nedávné incidenty vyvolaly kritiku v souvislosti s respektováním povinnosti mlčenlivosti. Na základě informací zveřejněných v květnu 2021 ohledně toho, že schůzky mezi podezřelými a jejich obhájci mohly být na policejní stanici nahrávány na video, podala Vlámská advokátní komora oficiální stížnost Výboru P²⁰. Advokátní komory francouzsky a německy hovořících členů rovněž vystoupily veřejně a zdůraznily význam povinnosti mlčenlivosti pro právní stát. Probíhá trestní vyšetřování s cílem zjistit, kdo si byl této technické možnosti vědom a zda byla využívána k zaznamenávání důvěrných rozhovorů mezi podezřelými a jejich obhájci.

Kvalita

Pokud jde o digitalizaci systému soudnictví, bylo dosaženo jen omezeného pokroku, v příštích letech jsou však naplánovány ambiciózní iniciativy. Vzhledem k přetrvávající nutnosti zlepšit digitalizaci systému soudnictví plánuje vláda ambiciózní iniciativy, které mají být dokončeny do roku 2025²¹. K těmto iniciativám patří vytvoření jednotného internetového justičního portálu pro občany a podniky, zavedení jednotného systému správy případů pro všechny soudy, usnadnění digitálního podávání žalob a nahlížení do spisu, zveřejňování většiny soudních rozhodnutí na internetu a možnost řízení zdrojů systému soudnictví na základě údajů. Ačkoliv by splnění těchto plánů vedlo k významnému zlepšení digitalizace civilních a trestních soudů, správní soudy do oblasti působnosti těchto iniciativ zahrnuty nejsou. U vlámských správních soudů však strany mohou nyní podávat dokumenty týkající se sporu elektronicky.

Probíhá proces k dosažení autonomního řízení zdrojů ze strany soudnictví²². Kolegium soudů a kolegium státních zástupců pokračuje ve svém úsilí o přenesení řízení zdrojů na

¹⁴ Viz zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii, s. 2.

¹⁵ Čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – hodnotící zpráva, s. 32. Viz také zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii, s. 2.

¹⁶ Podle nového zákona musí kandidáti složit zkoušku, aby se stali náhradním soudcem, a náhradní soudci musí absolvovat povinnou odbornou přípravu zahrnující modul věnovaný etice. Zákon zrušil systém náhradních státních zástupců.

¹⁷ Čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – druhá zpráva o plnění doporučení (zveřejněná dne 5. května 2021): Belgie, s. 8. Skupina GRECO měla za to, že její doporučení byla uspokojivě provedena.

¹⁸ Čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – druhá zpráva o plnění doporučení: Belgie, s. 8.

¹⁹ Viz také čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – druhá zpráva o plnění doporučení: Belgie, s. 9–10. Skupina GRECO má za to, že její doporučení v této záležitosti bylo uspokojivě provedeno. Nejvyšší soudní rada poskytuje každému novému soudci nebo státnímu zástupci kopii příručky o etice členů soudní moci.

²⁰ Výbor P je externí nezávislý orgán dohledu nad policejními složkami.

²¹ Belgie, národní plán pro oživení a odolnost.

²² Viz zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii, s. 4.

soudnictví, přičemž tento proces probíhá léta. V roce 2022 a 2023 by měl být zaveden nástroj pro měření pracovní zátěže, což je nezbytné pro optimální rozdělování zdrojů mezi soudy²³. Cílem je dosáhnout toho, aby v roce 2024 mělo soudnictví potřebné pravomoci k autonomnímu řízení zdrojů. Vláda se odvolala proti rozsudku francouzsky hovořícího soudu prvního stupně v Bruselu ze dne 13. března 2020²⁴, v němž byl stát odsouzen za to, že soudnictví neposkytl lidské zdroje vyžadované dle právních předpisů. Ačkoliv opravný prostředek nemá odkladný účinek, vláda dosud nedokončila všechny kroky k zajištění úplného souladu s rozsudkem²⁵. Nejvyšší soudní rada pokračuje v úvahách o tom, jak zatraktivnit kariéru v soudnictví, přičemž cílem je zahájit konkrétní projekty na konci léta 2021. V příštích letech se mimoto předpokládá navýšení finančních prostředků pro systém soudnictví. Tyto iniciativy mají vést ke zlepšení situace v oblasti lidských a finančních zdrojů systému soudnictví.

Nejvyšší soudní rada vydala doporučení v souvislosti se soudním vyšetřováním týkajícím se donucovacích orgánů. V návaznosti na zahájení zvláštního šetření ohledně probíhajícího soudního vyšetřování okolností úmrtí Jozefa Chovance²⁶, přijala Nejvyšší soudní rada dne 28. října 2020 zprávu o vyšetřování. Nejvyšší soudní rada doporučila zlepšit komunikaci mezi různými justičními orgány v rámci vyšetřování, zdokonalit protokol pro soudní vyšetřování v případě násilí proti policejním složkám nebo ze strany policejních složek a zavést mechanismus pro řádné a důkladné prošetření těchto případů, co se týká skutkové podstaty i vyšetřovacích úkonů. Nejvyšší soudní rada předložila svá doporučení ministru spravedlnosti, který požádal státní zastupitelství, aby doporučení náležitě uvážilo²⁷. Nejvyšší soudní rada má v úmyslu provést další šetření, jakmile bude soudní vyšetřování, které bylo zahájeno dne 27. února 2018²⁸, ukončeno²⁹. Nejvyšší soudní rada bude sledovat rovněž opatření přijatá v návaznosti na její doporučení.

Řada iniciativ usiluje o další zvýšení kvality systému soudnictví. Na základě doporučení skupiny GRECO zavést pravidelné podávání obecných zpráv o fungování soudních orgánů³⁰ nyní pracovní skupina zřízená Nejvyšší soudní radou dokončila vypracovávání standardních formulářů pro podávání výročních zpráv státním zastupitelstvím a soudy³¹. Probíhají rovněž iniciativy ke zvýšení kvality soudnictví, například reforma postupu vyřizování stížností na fungování soudnictví a iniciativa na podporu používání srozumitelného jazyka v soudních rozhodnutích³². Co se týká přístupu ke spravedlnosti, zvýšení prahové hodnoty příjmu pro

²³ Informace získané od Kolegia soudů v souvislosti s návštěvou Belgie.

²⁴ Viz také zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii, s. 4.

²⁵ Vláda vyčlenila na posílení soudnictví dodatečný rozpočet a již byla zveřejněna další oznámení o volných pracovních místech s cílem zlepšit situaci v oblasti lidských zdrojů.

²⁶ Jedná se o první případ, kdy Nejvyšší soudní rada zahájila šetření týkající se soudního vyšetřování, jež dosud probíhá. Viz také zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii, s. 2.

²⁷ Státní zastupitelství nyní reviduje oběžník za účelem lepšího šíření informací o skutečnostech, jež mohou vést k disciplinárním sankcím uloženým policistům, a zřídilo pracovní skupinu, jejímiž členy jsou soudci, příslušníci policie a zdravotničtí pracovníci a která má vypracovat příručku osvědčených postupů pro případy „syndromu agitovaného deliria“.

²⁸ Ke skutku došlo dne 24. února 2018. Soudní vyšetřování dosud probíhá.

²⁹ Nejvyšší soudní rada bude poté moci rovněž posoudit podrobněji rozhodnutí v rámci soudního vyšetřování.

³⁰ Čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – hodnotící zpráva, doporučení xiv.

³¹ Čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – hodnotící zpráva, doporučení xiv. Skupina GRECO tento vývoj uvítala, podotýká však, že dotyčné dokumenty musí být formálně schváleny nařízením, jak se vyžaduje podle právních předpisů.

³² Viz také zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii, s. 4–5. Kvůli pandemii COVID-19 byly obě iniciativy opožděny.

právní pomoc na 1 226 EUR měsíčně dne 1. září 2020 je vítanou změnou a do 1. září 2023 se předpokládá další postupné zvyšování až na 1 526 EUR.

Byla přijata opatření k zajištění dalšího fungování systému soudnictví během pandemie COVID-19. Přijato bylo několik právních předpisů s cílem zajistit další fungování systému soudnictví během této pandemie. Například zákon ze dne 20. května 2020 dočasně umožnil zasílat dokumenty k zahájení soudního řízení elektronickou cestou. Kolegium soudů mimoto přijalo závazné směrnice, které mají zajistit, aby soudní budovy zůstaly otevřené a aby soudní jednání pokračovala buď v soudních síních, nebo virtuálně³³. Pokud s tím strany souhlasily, byly věci projednány rovněž písemně.

Efektivnost

Přetrvávající nedostatek údajů brání získání úplného přehledu o efektivnosti systému soudnictví³⁴. Přetrvávají významné nedostatky v údajích, pokud jde o délku soudních řízení v jednotlivých případech³⁵, což znemožňuje získat úplný přehled o efektivnosti systému soudnictví³⁶. Z omezených údajů, které jsou k dispozici, vyplývá, že vysoká míra vyřešených případů u soudů prvního stupně se v roce 2019 v občanských a obchodních věcech snížila na přibližně 100 %. Míra vyřešených případů ve správních řízeních u soudů prvního stupně je i nadále vyšší než 100 %, ačkoli řízení jsou dosud zdlouhavá³⁷. Zúčastněné strany udávají také obzvláště velké prodlevy u určitých soudů, například u odvolacího soudu v Bruselu³⁸. Belgie nadále podléhá posílenému dohledu Výboru ministrů Rady Evropy s ohledem na nadměrnou délku řízení v občanských věcech u soudů prvního stupně³⁹. Pokud jde o věci správního práva, soudní složka Státní rady se potýká s významným počtem nahromaděných nevyřízených případů a pandemie COVID-19 situaci dále zhoršila⁴⁰. Průměrná délka řízení se mimoto prodlužuje a počet nahromaděných nevyřízených případů pravděpodobně dále poroste, jelikož míra vyřešených případů je nižší než 100 %⁴¹.

II. PROTIKORUPČNÍ RÁMEC

Pravomoci vyšetřovat a stíhat korupci jsou rozděleny mezi několik orgánů. Ústřední úřad pro potírání korupce (CDBC-OCRC) je specializovanou ústřední službou federální policie s pravomocemi vyšetřovat korupci a napomáhat při jejím vyšetřování. Výbor P je externím nezávislým orgánem dohledu nad policejními složkami, který odpovídá za sledování dodržování předpisů týkajících se integrity. V boji proti korupci a při prosazování etiky a

³³ Příspěvek Belgie ke zprávě o právním státu pro rok 2021.

³⁴ Skupina GRECO taktéž doporučila, aby Nejvyšší soudní rada rozšířila své činnosti v oblasti auditu a šetření, a uvítala v tomto ohledu zavedení právních předpisů, které posilují pravomoci Nejvyšší soudní rady v oblasti šetření a auditů. Druhá zpráva o plnění doporučení: Belgie, s. 10. Viz také zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii, s. 3.

³⁵ Obrázky 6, 7, 14 a 15, srovnávací přehled EU o soudnictví.

³⁶ Viz zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii, s. 5.

³⁷ Obrázek 9, srovnávací přehled EU o soudnictví z roku 2021.

³⁸ Příspěvek *Ordre des Barreaux francophones et germanophones* ke zprávě o právním státu pro rok 2021, v němž jsou zmíněny obzvláště velké prodlevy u některých soudů (pět let). Informace získané v souvislosti s návštěvou Belgie ukázaly, že v určitých případech jsou prodlevy dokonce delší než pět let.

³⁹ Viz také prozatímní usnesení Výboru ministrů CM/ResDH(2021)103 ze dne 9. června 2021, v němž byly vysloveny hluboké obavy v souvislosti s přetrvávajícím nedostatkem úplných statistických údajů o civilních soudech prvního stupně.

⁴⁰ Informace získané v souvislosti s návštěvou Belgie.

⁴¹ Informace získané v souvislosti s návštěvou Belgie.

integrity hraje důležitou úlohu rovněž řada vnitrostátních veřejných subjektů (mimo jiné Účetní dvůr, Mezifederální sbor finanční inspekce, Federální veřejná služba pro politiku a podporu). Účetní dvůr provádí vnější kontrolu rozpočtových, účetních a finančních operací federálního státu, zatímco Mezifederální sbor finanční inspekce je veřejná služba provádějící kontroly, které souvisejí se zákonností, proveditelností a přiměřeností výdajů z veřejných prostředků. Úřad pro správní etiku a deontologii změnil svůj název a stal se útvar pro integritu a kulturu. Tento dříve nezávislý orgán je nyní začleněn do struktury Federální veřejné služby pro politiku a podporu (FOD BOSA), kde nadále vypracovává pravidla týkající se integrity a je federálním správním orgánem nápomocen při zavádění opatření v oblasti integrity⁴².

Podle názoru odborníků a vedoucích pracovníků podniků je úroveň korupce ve veřejném sektoru nadále poměrně nízká. V indexu vnímání korupce z roku 2020 organizace Transparency International získala Belgie skóre 76/100 a řadí se na 5. místo v Evropské unii a 15. místo celosvětově⁴³. Toto vnímání je v posledních pěti letech⁴⁴ relativně stálé⁴⁵.

Na federální úrovni existuje několik protikorupčních sítí a platform pro spolupráci. Ministerstvo zahraničí odpovídá za výměnu s mezinárodními orgány v oblasti boje proti korupci, a to v rámci platformy, k níž jsou přizvány kabinety ministrů. Ministerstvo spravedlnosti mimoto nedávno vytvořilo novou neformální platformu, která předpokládá až tři zasedání ročně s cílem koordinovat protikorupční opatření a reagovat na mezinárodní doporučení. Vnitrostátní orgány projevily ochotu dále rozvíjet součinnost mezi oběma platformami⁴⁶. To doplňuje již existující federální státní síť pro integritu, která zajišťuje koordinaci mezi zmocněnci pro integritu v rámci veřejné služby. Tato síť má podporovat spolupráci mezi koordinátory pro integritu a poskytovat platformu pro sdílení zkušeností a osvědčených postupů⁴⁷. Cílem sítě důvěryhodných osob pro integritu⁴⁸ je posílit spolupráci mezi důvěryhodnými osobami v oblasti integrity, které byly jmenovány za účelem poskytování ochrany a podpory veřejným činitelům, kteří oznámí údajné porušení integrity v rámci federální správy⁴⁹.

Nebyly odstraněny nedostatky týkající se promlčecí lhůty s ohledem na vyšetřování případů podplácení zahraničních veřejných činitelů. V rámci boje proti podplácení zahraničních veřejných činitelů podle nejnovějších doporučení OECD se Belgie zabývala

⁴² V porovnání s rámcem zavedeným před reorganizací se autonomie útvaru pro integritu a kulturu snížila.

⁴³ Transparency International, index vnímání korupce z roku 2020, s. 2–3. Úroveň vnímané korupce se dělí do těchto kategorií: nízká (vnímání odborníků a vedoucích pracovníků podniků ohledně korupce ve veřejném sektoru má skóre vyšší než 79); relativně nízká (skóre mezi 79–60), relativně vysoká (skóre mezi 59–50), vysoká (skóre nižší než 50).

⁴⁴ Údaje z průzkumu Eurobarometr o vnímání korupce a zkušenostech občanů a podniků, které jsou uvedeny ve zprávě z loňského roku, se aktualizují jednou za dva roky. Nejnovějším souborem údajů jsou zvláštní průzkum Eurobarometr 502 (2020) a bleskový průzkum Eurobarometr 482 (2019).

⁴⁵ V roce 2015 činilo skóre 77, zatímco v roce 2020 je skóre 76. Skóre se významně zvýší/sníží, změní-li se o více než pět procentních bodů; zlepší/zhorší se (změna mezi 4–5 body); je v posledních pěti letech relativně stálé (změna o 1–3 body).

⁴⁶ Informace získané od ministerstva spravedlnosti a ministerstva zahraničí v souvislosti s návštěvou Belgie.

⁴⁷ Následné písemné příspěvky vnitrostátních orgánů.

⁴⁸ Tato síť byla zřízena na základě královského nařízení ze dne 9. října 2014, kterým se provádí čl. 3 odst. 2 zákona ze dne 15. září 2013 o oznamování údajného porušení integrity v rámci federálního správního orgánu ze strany jeho zaměstnanců.

⁴⁹ Tamtéž.

otázkou trestní odpovědnosti právnických osob, byly však zjištěny nedostatky, co se týká promlčecí lhůty pro úplné a důkladné vyšetření a stíhání případů podplácení zahraničních veřejných činitelů⁵⁰. Je zaveden mechanismus pro oznamování možných případů podplácení zahraničních veřejných činitelů, jak však potvrdily vnitrostátní orgány, nebyla v roce 2020 v systému podána žádná oznámení⁵¹.

Integritu v rámci policie sleduje Výbor P a generální inspektorát. Policie má svůj vlastní specializovaný systém oznamování, zatímco Výbor P a generální inspektorát zajišťují interní vyšetřování možných případů porušení pravidel týkajících se etiky a integrity. V roce 2020 bylo v systému podáno šest oznámení, přičemž tři oznámení byla zamítnuta, zatímco další tři vedla k zahájení formálního vyšetřování⁵². Dne 6. listopadu 2020 ministerstvo vnitra oznámilo, že má v úmyslu navrhnout nové právní předpisy o oznamování případů porušení integrity⁵³.

Plánují se některá opatření v oblasti předcházení střetu zájmů u ministrů a jejich poradců. Veřejní činitelé na federální úrovni musí dodržovat kodex chování, který byl přijat v červenci 2018. Na ministry a členy jejich kabinetů se však tyto předpisy dosud nevztahují. Skupina států proti korupci zřízená Radou Evropy (GRECO) se domnívala, že doporučení v tomto ohledu nejsou dosud plně provedena⁵⁴. Pravidla kodexu chování pro veřejné činitele platí pouze pro vedoucí kabinetů a jejich zástupce⁵⁵. Pravidla týkající se integrity členů kabinetů jsou dosud nedostatečná a není zaveden postup pro kontrolu integrity těchto členů⁵⁶. V této souvislosti skupina GRECO také zdůraznila, že by v rámci pravidel upravujících přijímání členů kabinetů měla být zajištěna větší transparentnost⁵⁷.

Přetrvávají zjištěné nedostatky v oblasti majetkových přiznání. Nedostatky uvedené ve zprávě o právním státu pro rok 2020⁵⁸ v oblasti majetkových přiznání přetrvávají, neboť Účetní dvůr dostává přiznání v zapečetěné obálce a přiznání nejsou zveřejněna, ani není ověřena jejich správnost. Majetková přiznání jsou přístupná pouze vyšetřujícím soudcům v rámci trestního vyšetřování⁵⁹.

⁵⁰ OECD (2018), hodnocení Belgie fáze 3: dodatečná písemná zpráva.

⁵¹ Informace získané od Ústředního úřadu pro potírání korupce v souvislosti s návštěvou Belgie.

⁵² V roce 2019 bylo podáno pět oznámení a zahájena byla čtyři šetření. Informace získané během návštěvy Belgie.

⁵³ Verlinden, A., *Beleidsverklaring van de minister van Binnenlandse zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing*. Brusel, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 6. listopadu 2020, DOC 55 1610/020, s. 23–24.

⁵⁴ Páté kolo hodnocení skupiny GRECO – hodnotící zpráva, doporučení ii, bod 45.

⁵⁵ Článek 4 kodexu chování pro veřejné činitele obsahuje definici střetu zájmů.

⁵⁶ Čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – průběžná hodnotící zpráva, doporučení vi.

⁵⁷ Páté kolo hodnocení skupiny GRECO – hodnotící zpráva, doporučení i, bod 36. Ke zvýšení informovanosti o rizicích pro integritu a pro lepší předcházení střetu zájmů u členů kabinetů pověřila vláda nedávno útvar pro integritu a kulturu uspořádáním pracovního setkání věnovaného střetu zájmů u členů kabinetů ministrů. Podle obdržených informací bylo v květnu připraveno zkušební pracovní setkání s cílem dodat hotový produkt v září 2021.

⁵⁸ Viz zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii.

⁵⁹ Páté kolo hodnocení skupiny GRECO – hodnotící zpráva, bod 92. Dosud není provedeno doporučení skupiny GRECO, aby byl stávající systém majetkových přiznání doplněn o informace o příjmech, aby podléhal požadavku na zveřejnění a aby byl snáze přístupný prostřednictvím oficiálních internetových stránek.

Jsou zavedena pravidla týkající se integrity poslanců parlamentu, nebyly však odstraněny zjištěné nedostatky v souvislosti s pravidly pro dary a výhody. Poslanci parlamentu musí dodržovat vlastní kodex deontologie⁶⁰ stanovený parlamentem, nebyly však odstraněny všechny nedostatky zjištěné skupinou GRECO⁶¹. Tak je tomu zejména v případě výhod a darů, které obdrží poslanci parlamentu, jelikož v tomto ohledu nebyla dosud přijata žádná komplexní pravidla.

Přetrvávají určité nedostatky, pokud jde o pravidla týkající se lobbingu, která se vztahují na poslance parlamentu, a pravidla pro vzájemné vztahy mezi fyzickými osobami zastávajícími vrcholné výkonné funkce a lobbisty. Podle platných pravidel⁶² musí lobbisté podepsat a dodržovat určitá pravidla chování, chtějí-li přímo či nepřímo ovlivňovat tvorbu politik. Doporučení skupiny GRECO týkající se přijetí pravidel pro vzájemné vztahy mezi poslanci parlamentu a lobbisty, jakož i pravidel upravujících vztah mezi některými vrcholnými výkonnými funkcemi a lobbisty, nebylo dosud provedeno⁶³. Jak bylo uvedeno v minulém roce, ačkoli pravidla týkající se tzv. efektu otáčivých dveří, která platí pro poslance parlamentu a veřejné činitele, jsou obecně přiměřená, přetrvávají nedostatky, pokud jde o pravidla obsažená v kodexu chování pro vrcholné výkonné funkce. Pro ministry a členy jejich kabinetů neexistují téměř žádná pravidla⁶⁴.

Byla schválena změna pravidel financování politických stran, která má řešit mezinárodní doporučení týkající se otázky zahraničních dárců. Dne 21. května 2021 schválil senát změnu článku 16a zákona ze dne 4. července 1989 o financování politických stran⁶⁵. Nové ustanovení upravuje otázku zahraničních dárců, jak doporučila rovněž skupina GRECO⁶⁶.

Dosud nebyly zavedeny komplexní právní předpisy týkající se oznamovatelů. Vládní koaliční smlouva předpokládá schválení komplexních pravidel pro ochranu oznamovatelů, v nichž se výslovně zmiňuje ochrana úředníků, kteří oznámí porušení úřední povinnosti v dobré víře, a to do konce roku 2021⁶⁷.

Pandemie COVID-19 zpomalila vyšetřování korupce. Podle orgánů měla pandemie negativní dopad na činnost policie a soudů, včetně pokud jde o boj proti korupci. Donucovací orgány se musely přizpůsobit nové situaci a snažily se vykonávat činnosti na dálku a rovněž odložily některé vyšetřovací úkony, jež vyžadují fyzickou přítomnost pracovníků

⁶⁰ Jednací řád Sněmovny reprezentantů z prosince 2020.

⁶¹ Čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – druhá zpráva o plnění doporučení, s. 3.

⁶² Viz zpráva o právním státu pro rok 2020.

⁶³ Páté kolo hodnocení skupiny GRECO – hodnotící zpráva, doporučení viii, bod 60. V této souvislosti koaliční smlouva zmiňuje možnost rozšířit působnost stávajícího rejstříku transparentnosti parlamentu tak, aby se vztahoval i na členy vlády, viz koaliční dohoda, s. 82. K řešení této záležitosti již byly zahájeny rozhovory mezi parlamentem a vládou a v současné době probíhá hodnocení.

⁶⁴ Páté kolo hodnocení skupiny GRECO – hodnotící zpráva, doporučení x, bod 89.

⁶⁵ Proposition de Loi modifiant l'article 16bis de la loi du 4 juillet 1989 relative à la limitation et au contrôle des dépenses électorales engagées pour l'élection de la Chambre des représentants, ainsi qu'au financement et à la comptabilité ouverte des partis politiques, en ce qui concerne les donateurs. Sněmovna reprezentantů schválila znění dne 18. března 2021.

⁶⁶ Čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – druhá zpráva o plnění doporučení, s. 3.

⁶⁷ Není jasné, zda bude popis obsažený v koaličním programu zahrnovat celou definici oznamovatelů. Belgická vláda (2020), koaliční program (Regeerakkoord) (https://www.belgium.be/sites/default/files/Regeerakkoord_2020.pdf).

donucovacích orgánů na místě⁶⁸. Vyšetřování a stíhání složitých případů však řádně pokračovalo.

III. PLURALITA A SVOBODA SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ

Belgie má tři jazyková a kulturní společenství, která mají pravomoci důležité pro pluralitu sdělovacích prostředků. Právní rámec týkající se plurality sdělovacích prostředků je založen na souboru ústavních záruk, jako je svoboda tisku a projevu. Byly přijaty právní předpisy k provedení revidované směrnice o audiovizuálních mediálních službách. Nezávislé regulační orgány pro audiovizuální sdělovací prostředky zajišťují transparentnost vlastnictví sdělovacích prostředků⁶⁹.

Nezávislost a zdroje regulačních orgánů pro sdělovací prostředky byly posíleny. V důsledku provedení revidované směrnice o audiovizuálních mediálních službách byla posílena nezávislost regulačního orgánu Vlámského společenství pro audiovizuální sdělovací prostředky (VRM)⁷⁰, a to zejména prostřednictvím nového požadavku na řádné odůvodnění a transparentnost každého rozhodnutí o nahrazení nebo odvolání člena regulačního orgánu. Orgán VRM přijal další dva zaměstnance, kteří mají plnit dodatečné úkoly vyplývající ze směrnice o audiovizuálních mediálních službách, takže celkový počet zaměstnanců dosáhl 21⁷¹. Stejně tak byla v důsledku provedení revidované směrnice o audiovizuálních mediálních službách posílena nezávislost regulačního orgánu Francouzského společenství pro audiovizuální sdělovací prostředky (CSA)⁷², a to díky novému požadavku týkajícímu se transparentnosti důvodů odvolání vedoucího orgánu CSA. V porovnání s rokem 2020 se zvýšil rozpočet regulačního orgánu téměř o 9 %, což umožnilo přijetí dalších čtyř pracovníků; jejich celkový počet pak dosáhl 31⁷³. Regulační orgán Německojazyčného společenství pro audiovizuální sdělovací prostředky⁷⁴ byl restrukturalizován a subjekt s rozhodovací pravomocí – nalézací senát – byl oddělen od poradního výboru, přičemž byli přijati noví členové zastupující on-line služby a občanskou společnost. Jeho rozpočet se oproti roku 2020 navíc zdvojnásobil, což umožnilo přijmout nové pracovníky a jejich celkový počet dosáhl čtyř⁷⁵. Nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2021 udává velmi nízké riziko pro nezávislost orgánů pro oblast médií⁷⁶.

Jsou zavedeny spolehlivé samoregulační struktury sdělovacích prostředků, které se zlepšují. Rada pro novinářskou etiku⁷⁷ a Rada pro žurnalistiku⁷⁸ hlásily rostoucí zájem publika o přesnost mediálního obsahu a několik málo stížností týkajících se mediálního pokrytí pandemie COVID-19. Rada pro novinářskou etiku zvažuje použití zrychleného přezkumu stížností na investigativní novináře s cílem zabránit autocenzuře, což je často

⁶⁸ Informace získané v souvislosti s návštěvou Belgie.

⁶⁹ Belgie zaujímá 11. místo ve světovém indexu svobody tisku Reportérů bez hranic z roku 2021 (6. místo mezi členskými státy EU) a oproti 12. místu v minulém roce si o jedno místo polepšila.

⁷⁰ *Vlaamse Regulator voor de Media* (VRM).

⁷¹ Informace získané v souvislosti s návštěvou Belgie.

⁷² *Conseil supérieur de l'Audiovisuel* (CSA).

⁷³ Příspěvek Belgie ke zprávě o právním státu pro rok 2021, s. 13.

⁷⁴ *Medienrat*.

⁷⁵ Informace získané v souvislosti s návštěvou Belgie.

⁷⁶ Nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2021, zpráva o Belgii, s. 9.

⁷⁷ Samoregulační orgán pro Francouzského a Německojazyčného společenství pro sdělovací prostředky.

⁷⁸ Samoregulační orgán Vlámského společenství pro sdělovací prostředky.

vedlejší efekt dlouhé doby přezkumu⁷⁹. Podle Rady pro novinářskou etiku byly neshody s orgánem CSA ohledně pravomocí obou orgánů, pokud jde o dodržování deontologických norem v audiovizuálních mediálních službách, jak se uvádí o zprávě o právním státu pro rok 2020, vyřešeny a zavádí se obecný systém spolupráce⁸⁰.

Transparentnost vlastnictví sdělovacích prostředků je velkou měrou zajištěna. K zajištění transparentnosti vlastnictví sdělovacích prostředků zveřejňuje orgán VRM výroční zprávu o koncentraci sdělovacích prostředků a na svých internetových stránkách umožňuje přístup k informacím o vlastnictví, zatímco orgán CSA provozuje internetové stránky, které představují nabídku sdělovacích prostředků ve Francouzském společenství. Podle nástroje pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2021 však mají regulační orgány pro sdělovací prostředky v Belgii s ohledem na subjekty působící v oblasti digitálních zpravodajských médií omezené údaje o finančních nebo vlastnických strukturách⁸¹. Zúčastněné strany uváděly ojedinělé případy týkající se některých on-line médií, například satirických internetových stránek, a požadovaly anonymitu k zajištění své bezpečnosti⁸². V Belgii je koncentrace zpravodajských médií vysoká⁸³.

Ke zmírnění dopadů pandemie COVID-19 zavedly orgány zvláštní opatření pro sdělovací prostředky. V důsledku pandemie COVID-19 zaznamenala většina audiovizuálních a tištěných médií pokles obrátu kvůli snížení příjmů z reklamy, přičemž některé menší sdělovací prostředky hlásily problémy s finanční likviditou. Obzvláště tvrdě byli postiženi novináři na volné noze⁸⁴. Zároveň se zdá, že roste publikum důvěryhodné žurnalistiky, což prokazuje zájem veřejnosti o objektivní zpravodajství založené na faktech⁸⁵. K opatřením, která tři společenství zavedla, patří veřejné komunikační kampaně, finanční prostředky pro mimořádnou podporu sdělovacích prostředků, přímá podpora novinářů na volné noze a novinářů bez příjmu, odklad platby licenčních poplatků a zahájení projektů posuzujících dlouhodobější udržitelnost odvětví⁸⁶. Nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2021 zdůrazňuje, že tato opatření byla zavedena při současném zachování nízkého rizika pro politickou nezávislost sdělovacích prostředků⁸⁷.

Existuje prostor pro zlepšení přístupu k vládním informacím. Podle nástroje pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2021 dosud systémy získávání přístupu k vládním informacím nefungují tak, jak by to bylo zapotřebí k náležité ochraně práva na informace⁸⁸. Zúčastněné strany upozornily na několik záležitostí týkajících se konkrétně situace v souvislosti s informováním o pandemii COVID-19, například pozastavení konání

⁷⁹ Informace získané od Rady pro novinářskou etiku v souvislosti s návštěvou Belgie.

⁸⁰ Informace získané v souvislosti s návštěvou Belgie.

⁸¹ Nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2021, zpráva o Belgii, s. 17.

⁸² Informace získané v souvislosti s návštěvou Belgie.

⁸³ Podíly prvních čtyř s ohledem na koncentraci trhu a publika se u jakékoli formy médií blíží 100 %. S diverzifikací nabídky však pomáhá obsah sdělovacích prostředků se sídlem ve Francii, Německu, Lucembursku a Nizozemsku. Podíly na trhu v případě zpravodajských médií působících pouze na internetu nejsou často známy. Viz nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2021, zpráva o Belgii, s. 11 a 17.

⁸⁴ Nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2021, zpráva o Belgii, s. 9.

⁸⁵ Informace získané v souvislosti s návštěvou Belgie.

⁸⁶ Příspěvek Belgie (Francouzského společenství) ke zprávě o právním státu pro rok 2021 a informace získané v souvislosti s návštěvou Belgie.

⁸⁷ Nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2021, zpráva o Belgii, s. 12.

⁸⁸ Nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2021, zpráva o Belgii, s. 9.

některých veřejných zasedání (např. obecních zastupitelstev) a omezený přístup do soudních síní. Žurnalistika jakožto nezbytná činnost využívala na druhou stranu výjimky z pravidel týkajících se omezení volného pohybu osob a jiných omezení pohybu⁸⁹.

Byly vysloveny určité obavy v souvislosti s tím, že novináři čelí výhružkám na internetu a že je jim vyhrožováno právními kroky. Platforma Rady Evropy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinářů vydala pro Belgie od října 2020 tři upozornění týkající se vyhrožování novinářům na internetu a vyhledání bydliště novináře po zveřejnění zprávy o korupci v souvislosti s očkováním⁹⁰. Podle informací shromážděných vlámským svazem novinářů, které se týkaly využívání zvláštní horké linky pro agresi vůči novinářům, se útoky na internetu často zaměřují na novinářky a na novináře, kteří jsou příslušníky etnických menšin. Zúčastněné strany poukázaly také na případy kybernetického pronásledování novinářů⁹¹ a rovněž na nedávné případy vyhrožování právními kroky a zabavení novinářské legitimace ze strany policie novináři, který informoval o demonstraci⁹². Nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2021 proto přiřadil ukazateli týkajícímu se novinářského povolání, norem a ochrany novinářů střední míru rizika⁹³. Zdá se, že obavy ohledně možných omezení v důsledku zákona o utajovaných informacích⁹⁴ byly odstraněny díky výjimce týkající se svobody informací, kterou vláda připojila k návrhu zákona⁹⁵.

IV. DALŠÍ INSTITUCIONÁLNÍ OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE SYSTÉMU BRZD A PROTIVAH

Belgie je federální stát s významnými pravomocemi na úrovni regionů a společenství. Na federální úrovni má Belgie dvoukomorový parlamentní systém. Parlament se skládá ze Sněmovny reprezentantů a Senátu. Legislativní návrhy mohou pocházet od vlády a od členů obou komor parlamentu⁹⁶. Poradní složka Státní rady vydává stanoviska k návrhům právních předpisů. Ústavní soud je příslušný pro přezkum legislativních aktů přijatých federálním parlamentem a parlamenty regionů a společenství. V systému brzd a protivah mají kromě systému soudnictví důležitou úlohu nezávislé orgány.

Poradní složka Státní rady se nadále potýká s problémy při účinném plnění svého mandátu⁹⁷. Problémem pro poradní složku zůstává i nadále nedostatek zdrojů, zejména rozpočtových a lidských. Kvůli těmto problémům společně s častým využíváním postupů se zkrácenými lhůtami není Státní rada v některých případech s to vydat stanovisko k návrhu právního předpisu. Problémy, jimž poradní složka čelí při účinném plnění svého mandátu, který je důležitý pro zajištění kvality právních předpisů, mimoto dále zhoršily nedávné rozpočtové škrty.

Odvolací soud konstatoval, že opatření v souvislosti s pandemií COVID-19 byla přijata na správném právním základě, a zrušil rozsudek soudu prvního stupně. V rozsudku ve věci podané francouzsky hovořícímu soudu prvního stupně v Bruselu bylo vládě nařízeno

⁸⁹ Informace získané v souvislosti s návštěvou Belgie.

⁹⁰ Belgie na upozornění dosud nereagovala.

⁹¹ Informace získané v souvislosti s návštěvou Belgie.

⁹² Příspěvek organizace Blueprint for Free Speech ke zprávě o právním státu pro rok 2021.

⁹³ Nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2021, zpráva o Belgii, s. 9.

⁹⁴ Podle původního návrhu by zákon vystavil trestnímu postihu každého, kdo zveřejní utajované informace. Zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii, s. 10.

⁹⁵ Příspěvek obdrženy od vlámského svazu novinářů v souvislosti s návštěvou Belgie.

⁹⁶ Senát může navrhnout právní předpisy pouze v určitých oblastech.

⁹⁷ Viz zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii, s. 5.

stanovit legislativní základ opatření přijatých v souvislosti s pandemií COVID-19 do 30 dnů⁹⁸ pod hrozbou penále ve výši 5 000 EUR za každý den prodlení, přičemž bez tohoto základu by opatření po uplynutí stanovené doby pozbyla platnosti. Vláda podala proti rozsudku opravný prostředek odvolacímu soudu v Bruselu, který ve svém rozhodnutí ze dne 7. června 2021 konstatoval, že opatření v souvislosti s pandemií COVID-19 mají náležitý právní základ. Odvolací soud se však domníval, že je třeba počkat na budoucí rozhodnutí Ústavního soudu, pokud jde o otázku, zda byla opatření v souvislosti s pandemií COVID-19 přijata při plném dodržení ústavy a základních práv⁹⁹.

Byl přijat pandemický zákon, který poskytuje nový právní základ pro mimořádná pandemická opatření¹⁰⁰. Poté, co ministr vnitra oznámil dne 13. března 2020 federální fázi vnitrostátního nouzového plánu, byla opatření v souvislosti s pandemií COVID-19 přijata prostřednictvím ministerských vyhlášek na základě stávajících právních předpisů¹⁰¹. Po rostoucí kritice ohledně toho, že opatření přijatá k řešení pandemie COVID-19 vyžadují důkladnější právní základ vzhledem k jejich dopadu na základní práva, vypracovala vláda „pandemický zákon“, který byl po zohlednění několika stanovisek Státní rady¹⁰² a Federálního institutu pro ochranu a prosazování lidských práv (FIRM/IFDH)¹⁰³ přijat dne 15. července 2021. Zákon stanoví, že vláda může vyhlásit stav epidemické nouze královským nařízením, načež jej musí do patnácti dnů potvrdit parlament. Mimořádná opatření mají být přijímána královským nařízením s výjimkou případů „bezprostřední hrozby“, kdy lze opatření přijmout ministerskou vyhláškou.

Byla přijata opatření, která měla zajistit další fungování parlamentu během pandemie COVID-19. Změna jednacího řádu Sněmovny reprezentantů umožnila, aby se diskuse a hlasování v plénu mohla zúčastnit většina poslanců, kteří jsou přítomni buď osobně, nebo na dálku. Využívání videokonferencí mimoto umožnilo organizovat schůze výborů virtuálně a členové mohli hlasovat v plénu pomocí digitálních prostředků.

Vláda zahájí rozsáhlý proces konzultací s občany s cílem získat informace k plánované nové ústavní reformě. Vláda připravuje po volbách v roce 2024 novou „státní reformu“, která může pozměnit proces sestavování vlády po volbách¹⁰⁴ a také změnit postup revize ústavy. Vláda oznámila spuštění on-line platformy pro dialog, jejímž prostřednictvím se budou moci občané, občanská společnost, akademická obec a místní orgány vyjádřit k plánované státní reformě¹⁰⁵. Konzultace budou probíhat po dobu šesti týdnů a zahájeny budou v září 2021. Federální parlament navíc přijal pravidla, kterými se stanoví podrobné

⁹⁸ Rozsudek francouzsky hovořícího soudu prvního stupně v Bruselu ze dne 31. března 2021. V květnu trestní soud v Kortrijku zrušil pokutu uloženou za porušení opatření v souvislosti s pandemií COVID-19 na základě odvolání, a to kvůli neexistujícímu právnímu základu opatření.

⁹⁹ Odvolací soud v Bruselu, rozsudek ze dne 7. června 2021.

¹⁰⁰ Návrh pandemického zákona připravovala vláda již před vynesením rozsudku francouzsky hovořícího soudu prvního stupně v Bruselu.

¹⁰¹ Po diskusi v Radě ministrů.

¹⁰² Státní rada doporučila, aby byla mimořádná opatření, třebaže nevyžadují nutně ratifikaci parlamentem, přijímána královským nařízením namísto ministerské vyhlášky.

¹⁰³ Federální institut pro lidská práva, stanovisko k předběžnému návrhu zákona o opatřeních správní policie během stavu epidemické nouze.

¹⁰⁴ Cílem této revize je zkrátit v budoucnu proces sestavování vlády.

¹⁰⁵ Prohlášení ministra vnitra učiněné před parlamentní komisí pro revizi ústavy.

předpisy, podle nichž musí být předkladatelé petic, kteří shromáždí podpisy více než 25 000 obyvatel Belgie, vyslechnuti příslušným výborem¹⁰⁶.

Byl zřízen nový Federální institut pro lidská práva, který je nyní funkční¹⁰⁷. Po jmenování členů správní rady Federálního institutu pro ochranu a prosazování lidských práv (FIRM/IFDH) v červenci 2020 zahájil počátkem roku 2021 svou činnost sekretariát institutu FIRM/IFDH. Institut FIRM/IFDH je pověřen vydáváním nezávazných stanovisek, doporučení a zpráv státním orgánům, a to i z vlastního podnětu, a prosazováním lidských práv. Institut však není příslušný pro projednávání jednotlivých stížností občanů¹⁰⁸. Zákon, kterým se zřizuje institut FIRM/IFDH, umožňuje schválit dohodu o spolupráci za účelem rozšíření pravomoci institutu, která je v současnosti omezená na federální úroveň, i na nefederální úroveň. Ačkoliv to vede k určité roztržičnosti, pokud jde o ochranu lidských práv, institut FIRM/IFDH spolupracuje s ostatními příslušnými subjekty pro ochranu lidských práv¹⁰⁹, a to i na nefederální úrovni.

Občanská společnost se podílí na některých vládních iniciativách, jako je například vypracování akčního plánu proti rasismu. Má se za to, že v Belgii existuje otevřený prostor občanské společnosti¹¹⁰, a organizace občanské společnosti jsou vyzývány k účasti na některých vládních iniciativách, jako je příprava národního akčního plánu proti rasismu¹¹¹. Akční plán vypracují společně vládní orgány a „koalice NAPAR“, což je skupina 60 organizací občanské společnosti.

¹⁰⁶ Příspěvek Belgie ke zprávě o právním státu pro rok 2021. Viz také zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii, s. 12.

¹⁰⁷ Viz zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii, s. 12.

¹⁰⁸ Pro prověřování stížností na fungování federální správy je příslušný federální veřejný ochránce práv. Veřejní ochránci práv existují také na nefederálních úrovních a pro konkrétní záležitosti.

¹⁰⁹ Např. UNIA, národní instituce pro rovné zacházení, která od Globální aliance národních institucí pro lidská práva získala status B, a Myria, federální středisko pro migraci. Viz také zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii, s. 12.

¹¹⁰ Viz hodnocení organizace CIVICUS; dle hodnocení je prostor na stupnici pěti kategorií definován jako: otevřený, úzký, omezený, potlačovaný a uzavřený.

¹¹¹ Zúčastněné strany současně zmiňují klesající ochotu vládních orgánů podporovat některé organizace občanské společnosti.

Příloha I: Seznam zdrojů v abecedním pořadí*

* Seznam příspěvků přijatých v rámci konzultace ke zprávě o právním státu pro rok 2021 je k dispozici na adrese: <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>

Belgická vláda (2020), koaliční program (Regeerakkoord) (https://www.belgium.be/sites/default/files/Regeerakkoord_2020.pdf).

Belgická vláda (2021), národní plán pro oživení a odolnost.

Belgie (Francouzské společenství) (2021), příspěvek Belgie (Francouzského společenství) ke zprávě o právním státu pro rok 2021.

Blueprint for Free Speech (2021), příspěvek organizace Blueprint for Free Speech ke zprávě o právním státu pro rok 2021.

Odvolací soud v Bruselu, rozsudek ze dne 31. března 2021.

Civici, Monitor tracking civic space (Monitorování občanského prostoru) – Belgie (<https://monitor.civici.org/country/belgium/>).

Středisko pro pluralitu a svobodu sdělovacích prostředků (2020), Nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2021.

Generální ředitelství pro komunikaci (2020), zvláštní Eurobarometr 502: korupce.

Generální ředitelství pro komunikaci (2020), bleskový průzkum Eurobarometr 482: postoje podniků ke korupci v EU.

Evropská komise (2020), zpráva o právním státu pro rok 2020, kapitola o stavu právního státu v Belgii.

Evropská komise (2021), srovnávací přehled EU o soudnictví.

Federální institut pro lidská práva (2021), stanovisko k předběžnému návrhu zákona o opatřeních správní policie během stavu epidemické nouze (Voorontwerp van Wet betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie) (<https://www.federaalinstituutmensenrechten.be/nl/documenten/FIRM-2021-advies-pandemiewet.pdf>).

Vlámské sdružení novinářů – Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ/AVBB) (2021), příspěvek Vlámského sdružení novinářů – (Vlaamse Vereniging van Journalisten) (VVJ/AVBB) ke zprávě o právním státu pro rok 2021.

Skupina GRECO (2019), páté kolo hodnocení – hodnotící zpráva o Belgii o předcházení korupci a podpoře integrity v ústředních vládních institucích (nejvyšších výkonných funkcích) a donucovacích orgánech.

Skupina GRECO (2021), čtvrté kolo hodnocení – hodnotící zpráva o Belgii o prevenci korupce ve vztahu k poslancům parlamentu, soudcům a státním zástupcům.

Ordre des Barreaux Francophones et Germanophones (2021), příspěvek Ordre des Barreaux Francophones et Germanophones ke zprávě o právním státu pro rok 2021.

Transparency International (2021), index vnímání korupce z roku 2020.

OECD (2018), Úmluva o boji proti podplácení, dodatečná opatření přijatá v návaznosti na zprávu o fázi 3 ([https://one.oecd.org/document/DAF/WGB\(2018\)31/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/WGB(2018)31/en/pdf)).

Verlinden, A. (2020), (Beleidsverklaring van de minister van Binnenlandse zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing). Brusel, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 6. listopadu 2020, DOC 55 1610/020, s. 23–24 (<https://verlinden.belgium.be/sites/default/files/articles/Beleidsverklaring2020112.pdf>).

Příloha II: Návštěva Belgie

Útvary Komise uspořádaly v dubnu a květnu 2021 virtuální jednání s těmito účastníky:

- Ústřední úřad pro potírání korupce
- Kolegium soudů
- Výbor P
- Státní rada
- Federální deontologická komise
- Federální institut pro lidská práva
- Vlámská advokátní komora
- Vlámský regulační orgán pro sdělovací prostředky
- Belgická advokátní komora francouzsky a německy hovořících členů
- Nejvyšší soudní rada
- Nejvyšší rada pro audiovizuální odvětví
- Rada pro novinářskou etiku
- Liga pro lidská práva (*Liga voor Mensenrechten*)
- Liga pro lidská práva (*Ligue des Droits Humains*)
- Rada pro sdělovací prostředky Německojazyčného společenství
- Ministerstvo vnitra
- Ministerstvo spravedlnosti
- Státní zastupitelství
- Služba správních soudů
- Transparency International Belgie
- Útvar pro zpracovávání finančních informací
- Útvar pro integritu a kulturu

* Komise se na řadě horizontálních jednání setkala rovněž s těmito organizacemi:

- Amnesty International
- Centrum pro reprodukční práva
- CIVICUS
- Unie pro občanské svobody v Evropě
- Civil Society Europe
- Konference evropských církví
- EuroCommerce
- Evropské středisko pro právní záležitosti neziskového sektoru
- Evropské středisko pro svobodu tisku a sdělovacích prostředků
- Evropské občanské fórum
- Evropská federace novinářů
- European Partnership for Democracy
- Evropské fórum mládeže
- Front Line Defenders
- Human Rights House Foundation
- Human Rights Watch
- evropská pobočka Mezinárodní asociace leseb a gayů (ILGA-Europe)
- Mezinárodní výbor právníků
- Mezinárodní federace pro lidská práva

- Evropská síť Mezinárodní federace pro plánování rodičovství (IPPF EN)
- Mezinárodní tiskový institut
- Nizozemský helsinský výbor
- Open Society European Policy Institute
- Philanthropy Advocacy
- Protection International
- Reportéři bez hranic
- Transparency International EU